

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold- Økologisk grunnkart og satsing på kartlegging av natur

Karoline Bredland og Ada J. Klaussen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

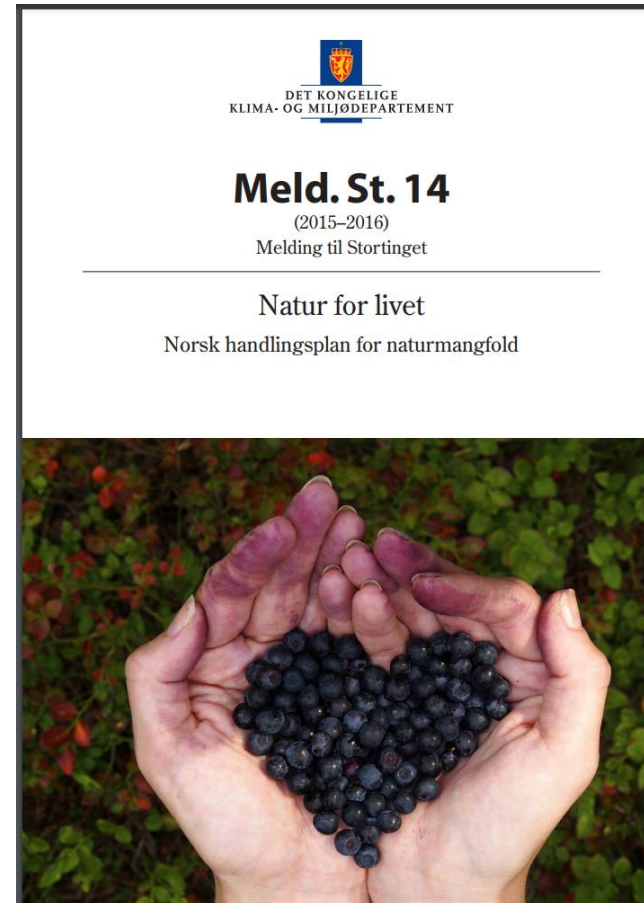

Bakgrunn

- Natur i livet St. meld. 14 (2015-16)
- Inneholder: Norsk handlingsplan for naturmangfold

Vedtak 678:

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper.

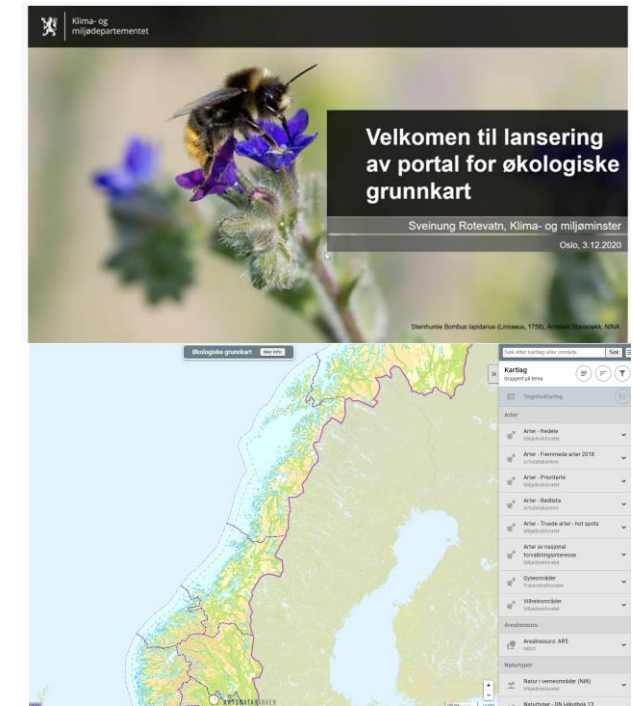

Økologisk grunnkart

- Økologisk grunnkart er summen av kartfestede data om naturen som gir oss et viktig grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning.
- Satsningen på kunnskapsløftet er tredelt:
  - Utvikling av en kartportal med grunnkart
  - Økt kartlegging av natur og kunnskapsoppbygging
  - Bedre samordning av kartlegging og tilgjengeliggjøring av kart
- Kartportal for økologisk grunnkart ble lansert 3. desember 2020:

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/arrangementer/2020/desember-2020/lansering-av-portal-for-okologiske-grunnkart/>

<https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no>

Miljøinformasjonsloven

Loven pålegger både myndigheter og virksomheter å ha kunnskap om miljøforhold.

Naturmangfoldloven

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget skal være godt nok.

Kunnskapsgrunnlaget

Naturmangfoldloven § 8 sier:

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på **vitenskapelige kunnskap** om **arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand**, samt **effekten av påvirkninger**. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Erfaring:

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

Kartlegging av naturtyper – litt historie

- DN-håndbok 13 (1999/ rev. 2007) Kartlegging av naturtyper og verdisetting (på land)
- DN-håndbok 15 (2001) Kartlegging av ferskvannslokaliteter
- DN-håndbok 19 (2001) Kartlegging av marint biologisk mangfold
- Naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (2018 og seinere revidert)

Kartlegging av naturtyper framover

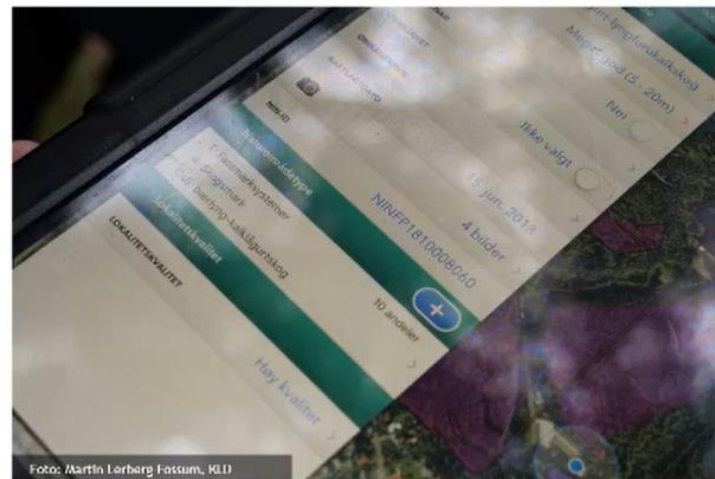
- Miljødirektoratets instruks er anerkjent metode for kartlegging av naturtyper på land.
- Kartleggingsmetodikk for marine naturtyper er utarbeidet i 2019, og har vært benyttet i kartlegging av marine miljøer i Oslofjorden i 2020. Instruks er forventet ferdig i 2021.
- Kartleggingsinstruks for ferskvann er forventet å komme på plass i 2023.

Miljødirektoratets kartleggingsinstruks- kartlegging av naturtyper på land

- F.o.m 2021 skal 111 naturtyper kartlegges
- Heldekkende utvalgskartlegging- med dekningskart
- Objektiv kartleggingsmetodikk, som bygger på vitenskapelig system
- Legger systematiske variabler til grunn for å fastsette «lokalitetskvalitet»
- Heldigital dataflyt

Veileder for kartlegging av naturtyper på land

- 1) Hva er en naturtype?
- 2) Hvilke naturtyper skal kartlegges?
- 3) Hvorfor skal naturtyper kartlegges?
- 4) Hvordan skal naturtyper kartlegges?
- 5) Hvordan skal naturtypedata brukes i arealforvaltningen?
- 6) Hvilke områder blir kartlagt?

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>

MILJØ-
DIREKTORATET

Q

≡

Veileder

Kartlegging av naturtyper på land

Kvalitetssikrede miljødata om naturtyper skal brukes som grunnlag for beslutninger i arealforvaltning.

Denne veilederen besvarer spørsmål om arbeidet med kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.

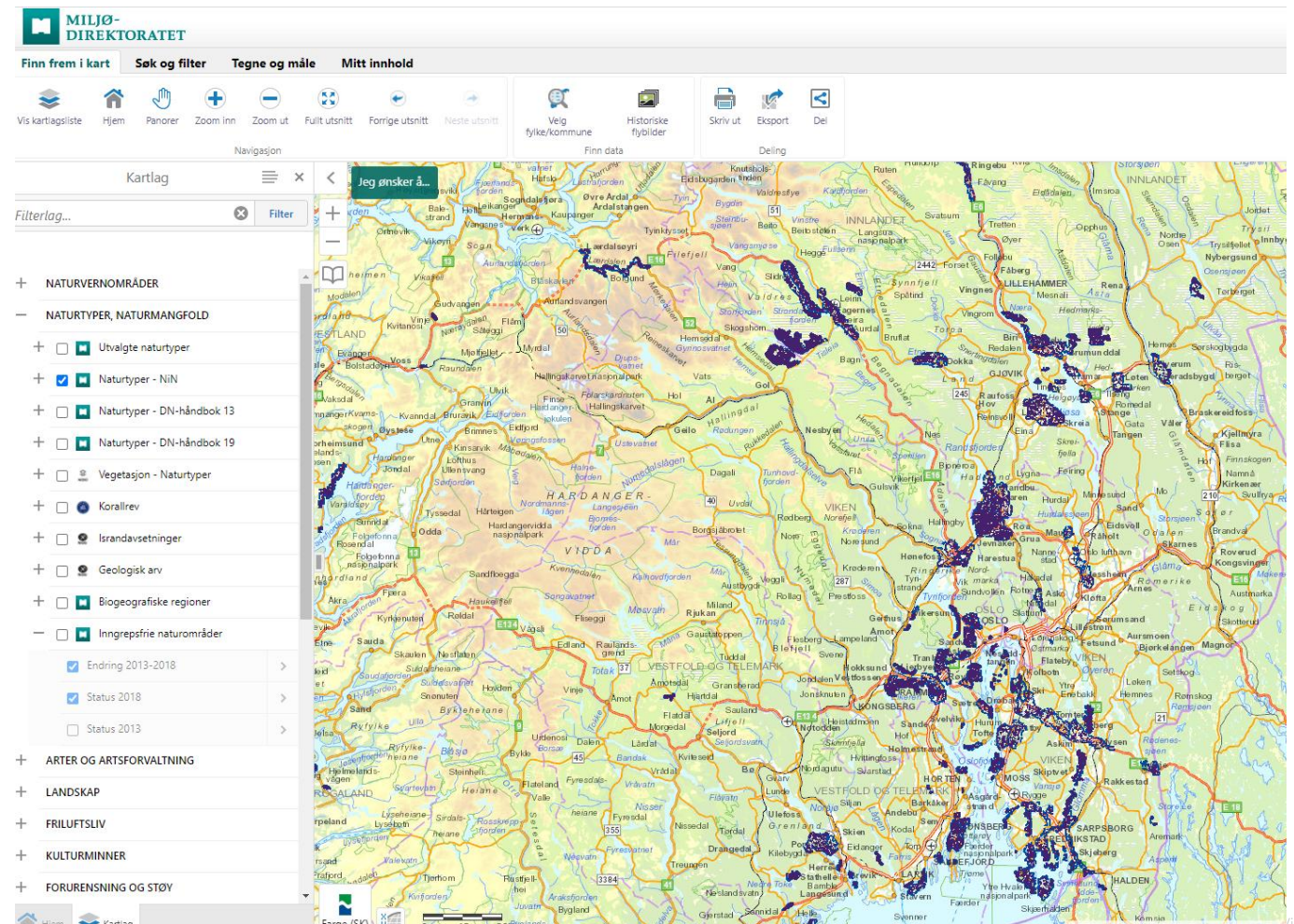
Den omfatter bare kartlegging av naturtyper på land, ikke i sjø og vann. Den gjelder heller ikke kartlegging av arter eller kartlegging av natur i verneområder.

Informasjon om annen kartlegging av natur finner du på temasiden for økologisk grunnkart.

Hva er kartlagt etter ny metodikk til nå?

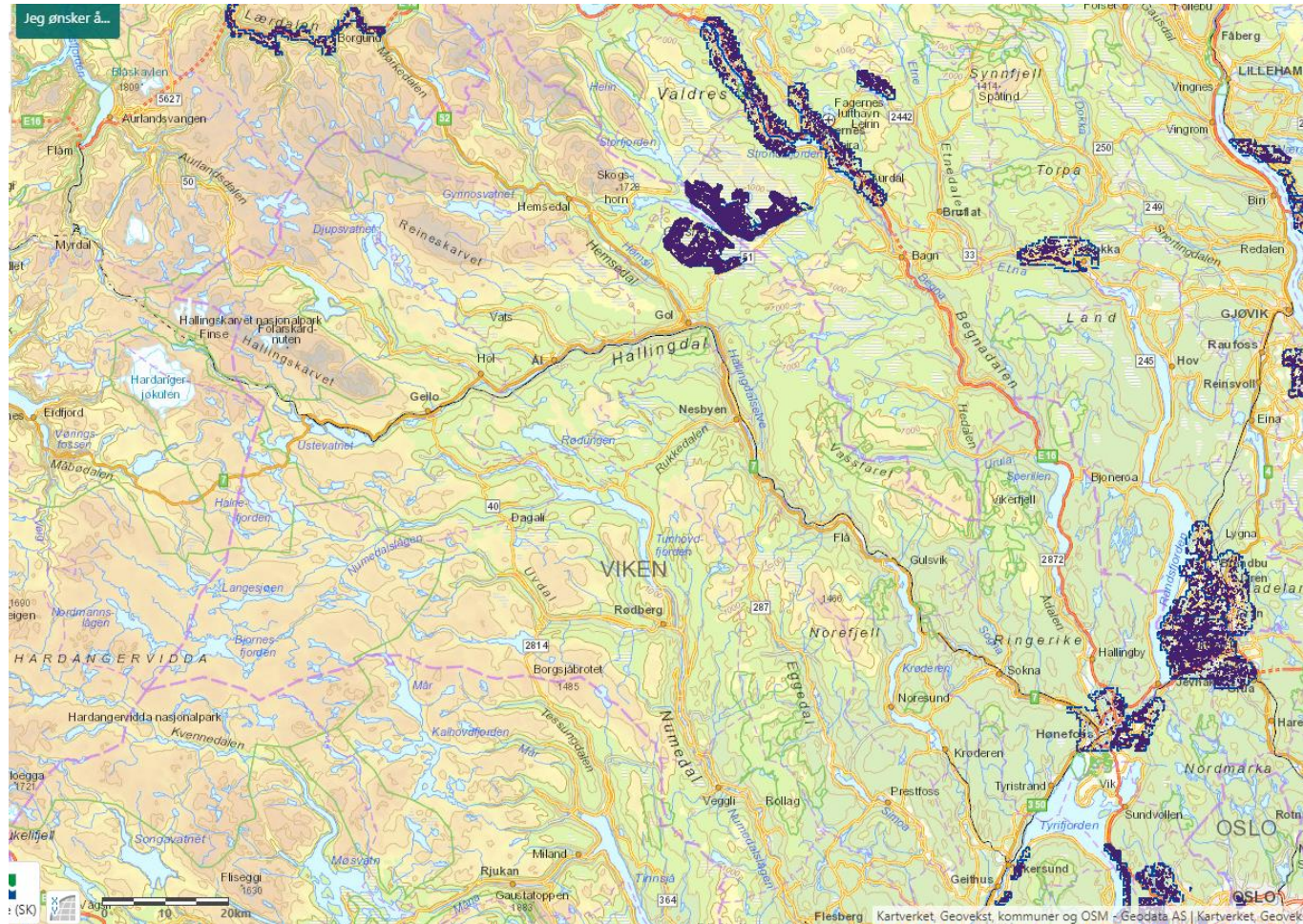
- I Oslo og Viken er det kartlagt:
  - Golsfjellet i nordvest
  - Hvaler i sørøst
  - Jevnaker/Lunner i nord
  - Mellom Hokksund- Drammen
  - Asker
  - Langs E18, Glomma
  - Mellom Sarpsborg-Fredrikstad

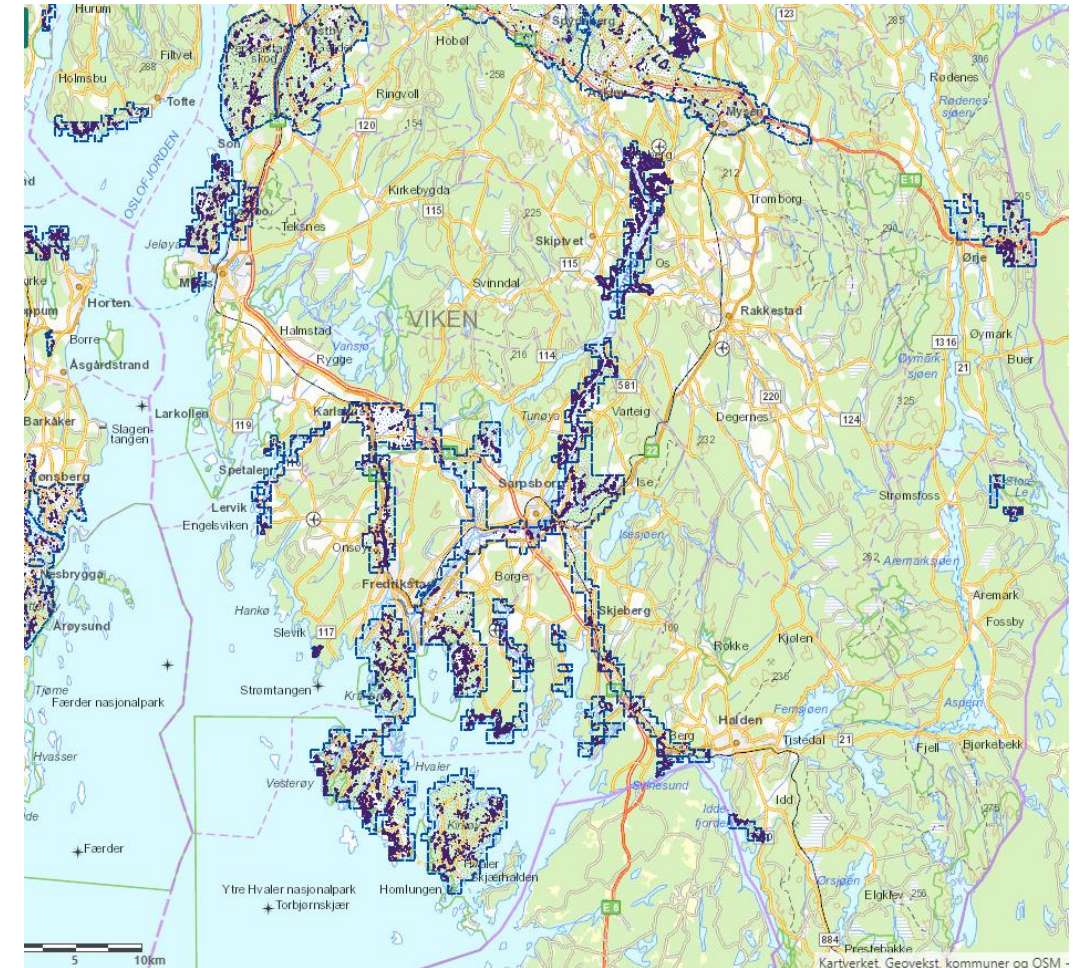

Nordvest i Viken

Sørøst i Viken

Sentrale pressområder rundt Oslo

Kartverket, Geovekst, kommuner og OSM - Geodata AS | Kartverket, Geovekst og kommuner - Geodata AS | Statens kartverk | NC

Bestilling av naturtypekartlegging I - Årlig kartlegging i regi av Miljødirektoratet

- Statsforvalteren ber årlig om innspill fra kommunene til områder som bør naturtype-kartlegges. Frist 1. november. Digital kartløsning.
- ✓ Områder som har stor aktivitet og utbyggingspress og med forventning om å finne naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks vil bli prioritert.
- ✓ Miljødirektoratet prioriterer videre og legger ut kartleggingspakker på anbud.
- ✓ Statsforvalteren sender brev til berørte grunneierne (> 5 daa) og har nyhetssak på nettsidene våre for å informere.

Hva blir kartlagt i 2021 i regi av Miljødirektoratet?

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Norsk (bokmål)

Statsforvalteren i Om oss Ansatte Kontakt oss Innsyn Ledige stillinger

Statsforvalteren fikk nytt og kjønnsnøytralt navn 1. januar 2021. Det gamle navnet vårt var Fylkesmannen.

Oslo og Viken Miljø og klima Nyheter - Miljø og klima Kom med forslag til områder for naturtypekartlegging

Kom med forslag til områder for naturtypekartlegging

Fylkesmannen har i oppgave fra Miljødirektoratet å melde inn forslag til nye områder for naturtypekartlegging i 2021.

Kommunene, fylkeskommune og samferdselsmyndigheter er invitert til å komme med forslag.

Denne saken er skrevet før 1.1. 2021 da Fylkesmannen endret navn til Statsforvalteren.

Publisert 14.10.2020

Miljødirektoratet kartlegger natur etter systemet Natur i Norge (NIN) og har utarbeidet en egen kartleggingsinstruks for dette. Miljødataene skal brukes som grunnlag for beslutninger i arealforvaltningen.

Ved utvelgelse av områder for naturtypekartlegging skal det vektlegges områder:

- a) med stor aktivitet og stort utbyggingspress
- b) der man kan forvente å finne naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks

For å innhente lokalkunnskap har Fylkesmannen sendt brev til fylkets kommuner, fylkeskommune og samferdselsmyndigheter for innspill til områder som kan være aktuelle for slik kartlegging neste år jf. vedlagte brev. Fylkesmannen har opprettet en digital kartløsning der kommunene kan avgrense og beskrive områdene som foreslås.

Kontaktpersoner

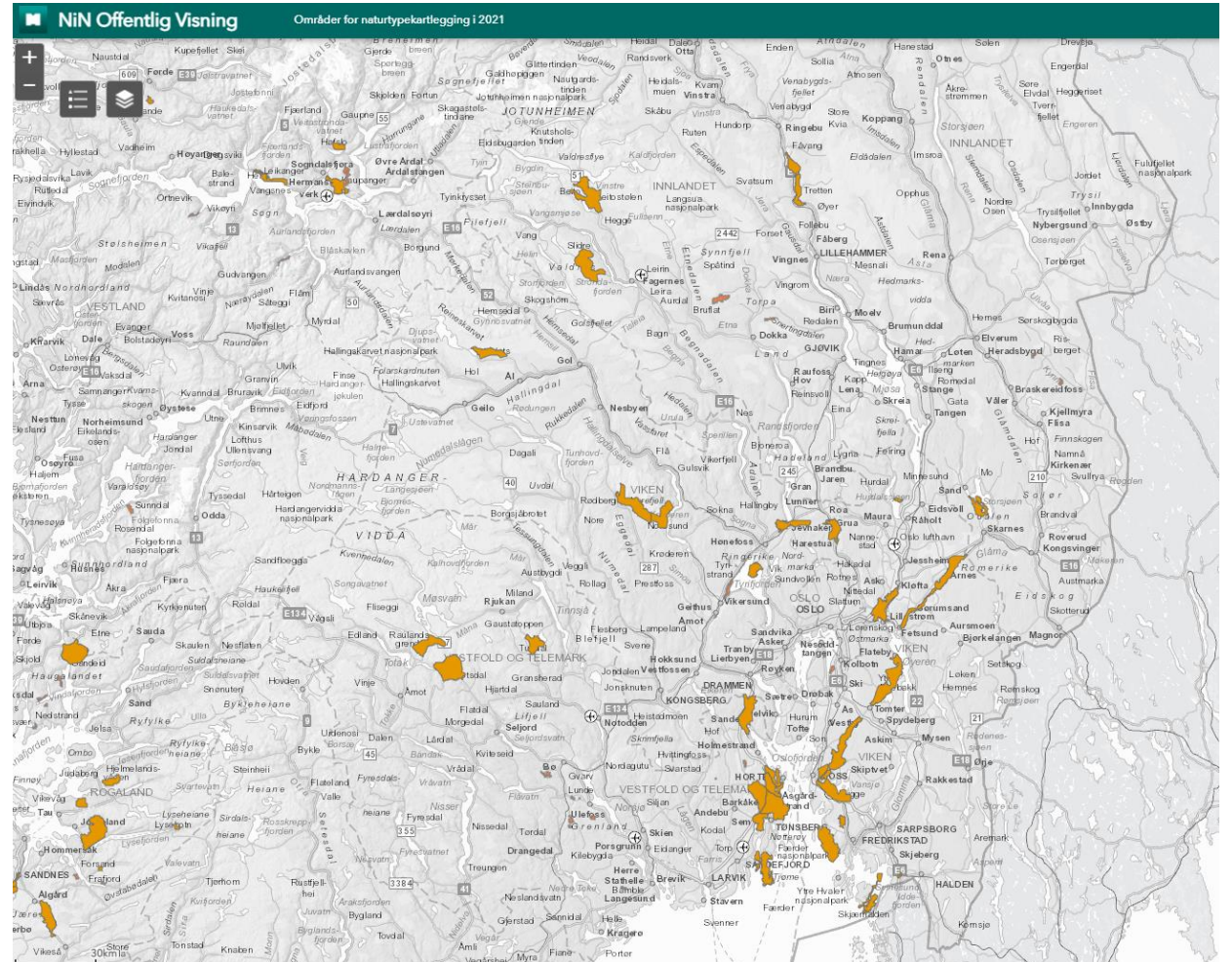
[Karoline Bredland](#)
Tlf: 22 00 37 36

[Ada Johanne Klausen](#)
Tlf: 32 26 69 37

[Aase Richter](#)
Tlf: 69 24 71 17 / +

Dokumenter

[Fylkesmannen ber om forslag til områder for naturtypekartlegging i 2021.PDF](#)

Veileder for kartlegging av naturtyper på land

- 1) Hva er en naturtype?
- 2) Hvilke naturtyper skal kartlegges?
- 3) Hvorfor skal naturtyper kartlegges?
- 4) Hvordan skal naturtyper kartlegges?
- 5) Hvordan skal naturtypedata brukes i arealforvaltningen?
- 6) Hvilke områder blir kartlagt?

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>

MILJØ-
DIREKTORATET

Q

≡

Veileder

Kartlegging av naturtyper på land

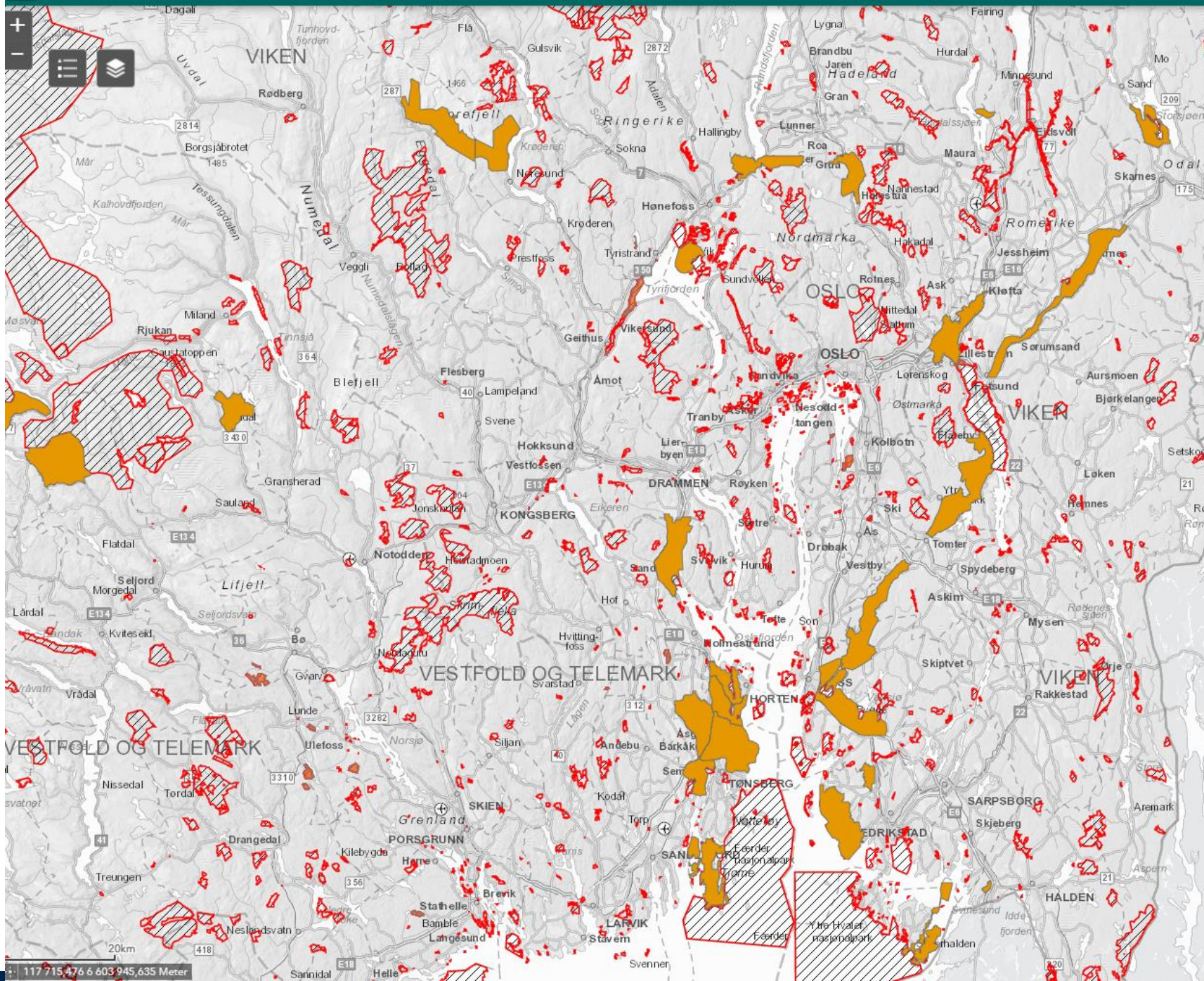
Kvalitetssikrede miljødata om naturtyper skal brukes som grunnlag for beslutninger i arealforvaltning.

Denne veilederen besvarer spørsmål om arbeidet med kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.

Den omfatter bare kartlegging av naturtyper på land, ikke i sjø og vann. Den gjelder heller ikke kartlegging av arter eller kartlegging av natur i verneområder.

Informasjon om annen kartlegging av natur finner du på temasiden for økologisk grunnkart.

Bestilling av naturtypekartlegging II - Kommunene kan selv kartlegge

- Søk om tilgang til Miljødirektoratets digitale bestillingsverktøy
(Åpent fra 10. mars- 1. november)

- Miljødirektoratet har webinar om hvordan bestille kartlegging 10.mars
- Veileder:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/bestille-kartlegging-av-naturtyper-pa-land>
- Spørsmål:
ninkartlegging@miljodir.no

Veileder

Bestille kartlegging av naturtyper på land

Informasjon om naturtyper er nødvendig som kunnskapsgrunnlag i planprosesser og annen arealforvaltning.

Denne veilederen gjelder for deg som skal bestille kartlegging av naturtyper på land i 2021.

Du finner informasjon om hvordan du bestiller kartlegging og hvilke krav som gjelder.

Veilederen gjelder for kartleggingsoppdrag med Miljødirektoratets instruks og tilhørende digitale verktøy.

> [Søk om tilgang til Miljødirektoratets digitale bestillingsverktøy](#)

Du kan søke fra og med 10. mars 2021.

Fra og med 1. januar 2021 er Miljødirektoratets instruks anerkjent metode for å kartlegge naturtyper på land. Naturtypene i instruksjonen er definert med Natur i Norge-systemet, NiN.

I denne veilederen finner du informasjon om hvordan resultatene av kartlegging av naturtyper brukes i arealforvaltning:

> [Les mer om kartlegging av naturtyper på land og bruk av resultatene i arealforvaltning.](#)

Lær mer i en webinar-serie våren 2021

Våren 2021 kan du delta på webinarer for å lære om kartlegging av naturtyper på land:

> [10. mars 2021: Hvordan bestille kartlegging etter miljødirektoratets instruks?](#)

Målgrupper: Oppdragsgivere og nøkkelpersoner i kartleggingsoppdrag som skal bestille kartlegging av naturtyper

Du finner oversikt over de andre kursdatoene i denne fagmeldingen:

> [Kurs i kartlegging av naturtyper på land - våren 2021](#)

Hvis du har spørsmål, kontakt Miljødirektoratet: ninkartlegging@miljodir.no

- 1 Hvem kan bestille kartlegging av naturtyper?
- 2 Krav til kartleggingen
- 3 Hvordan bestille kartlegging av naturtyper?
- 4 Slik kan du laste ned og bruke kartleggingsdata

Ny veileder - kommunedelplan naturmangfold

- Tilskudd for å ivareta naturmangfold i kommuneplanleggingen. Frist 1. februar.

- Veileder for kommunedelplaner for naturmangfold:

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/kommunedelplaner-for-naturmangfold/>

Miljødirektoratet

Meny

Veileder

Kommunedelplaner for naturmangfold

En kommunedelplan for naturmangfold kan være et godt verktøy for å få oversikt over naturmangfoldet i kommunen og prioritere arealbruk og tiltak.

- 1 Kommunens rolle i å ivareta naturmangfold
- 2 Erfaringer med kommunedelplaner
- 3 Hvorfor utarbeide kommunedelplan for naturmangfold
- 4 Fastsette mål for planarbeidet
- 5 Organisering av arbeidet
- 6 Samle eksisterende kunnskap
- 7 Kartlegge lokalt viktig naturmangfold
- 8 Et klima i endring
- 9 Vedtak og oppfølging
- 10 Arbeid og kostnader
- 11 Pilotprosjektet og erfaringer

Neste >

Hent PDF

Miljødirektoratet inviterer til kurs

Søk

Meny

Forside > 2021 > Januar 2021 > Bli med på kurs om kartlegging av naturtyper på land!

Bli med på kurs om kartlegging av naturtyper på land!

Trenger du en innføring i den nye metoden for kartlegging av naturtyper? Fra nå av stiller Miljødirektoratet krav om at den skal brukes i kartlegging.

Publisert 27.01.2021

Miljødata brukes som grunnlag for å ta beslutninger om bruk av arealer. Det er derfor viktig at disse dataene er av god kvalitet. Fra nå av er det krav om at metoden beskrevet i Miljødirektoratets instruks skal brukes i kartlegging av naturtyper på land. Kartleggingsmetoden er basert på Natur i Norge-systemet (NiN).

Følg denne webinar-serien våren 2021 for å lære mer.

Hvem er webinarne relevante for?

- Private eller offentlige oppdragsgivere som skal leie inn kartleggere til kartlegging av naturtyper
- Kartleggere som skal utføre kartleggingsoppdrag
- Kommuner, statsforvalteren og andre som skal bruke data fra kartlegging

Kursdager

Tilbudet er digitalt og åpent for alle interesserte. Informasjon om de ulike webinarne, og hvilke målgrupper de er relevante for, finner du i denne oversikten:

> [10. mars 2021: Hvordan bestille kartlegging etter miljødirektoratets instruks?](#)

Målgrupper: Oppdragsgivere og nøkkelpersoner i kartleggingsoppdrag som skal bestille kartlegging av naturtyper

> [7. april 2021: Introduksjon til Miljødirektoratets instruks](#)

Målgrupper: Oppdragsgivere for kartlegging, kartleggere og personer som skal bruke data i arealforvaltning

> [14. april: Endringer i Miljødirektoratets instruks fra 2020 til 2021](#)

Målgrupper: Dette webinaret er spesielt rettet mot kartleggere

> [21. april: Tekniske verktøy for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks](#)

Målgrupper: Dette webinaret er spesielt rettet mot kartleggere

> [28. april: Hvordan bruke data fra kartlegging etter Miljødirektoratets instruks](#)

Målgrupper: Oppdragsgivere for kartlegging, kartleggere og personer som skal bruke data i arealforvaltning

Webinarene er tilgjengelig som opptak i etterkant av sendetidspunktene.

Hvordan levere data til offentlige databaser?

- Naturtyper etter ny instruks kommer i større grad strømlinjet inn i nasjonale databaser. Nye data publiseres gjerne i februar/mars året etter feltkartlegging.
- Naturtypedata etter DN-håndbok 13 bør leveres før sommeren!
- Ny veileder for konsekvensutredninger kom før jul. Ny anerkjent kartleggingsmetodikk for naturtyper er Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper på land.
- Artsdata må fortsatt leveres enten via Artsobservasjoner eller Artskart.
- Arter som skal til datasettet Arter - funksjonsområder og datasettet prioriterte arter med økologisk funksjonsområde leveres via Statsforvalteren til Miljødirektoratet.

Kontaktpersoner naturtypekartlegging

- Karoline Bredland
- Ada J. Klaussen

Tilgang til sensitive artsdata

- Send søknad om brukertilgang til: fmovpost@statsforvalteren.no
- Presiser arbeidsoppgaver med behov for innsyn, hvilken kommune og hvilke arter det ønskes innsyn i.
- Nyhetssak med mer informasjon:
- <https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/miljo-og-klima/naturmangfold/tilgang-til-sensitive-artsdata/>

Tilgang til sensitive artsdata

I Oslo og Viken er registreringer av hekkeområde og yngleområde for utvalgte arter av fugler og pattedyr skjermet for allment innsyn. Dette kalles for "sensitive artsdata". Fylkesmannen kan gi ansatte i kommunene tilgang til en passordbeskyttet kartløsning som viser sensitive artsdata.

Denne saken er skrevet før 1.1. 2021 da Fylkesmannen endret navn til Statsforvalteren.

Publisert 02.11.2020

Begrunnelse for skjerming, er at åpen tilgang kan føre til at arten eller stedet der den forekommer, blir utsatt for uheldige negative påvirkninger, som forstyrrelse, etterstrebelse, eller ødeleggelse.

Kommunene søker om tilgang

Fylkesmannen kan gi ansatte i kommunene tilgang til en passordbeskyttet kartløsning som viser sensitive artsdata. Tilgangen er personlig, og det er i utgangspunktet tiltenkt at 1-2 personer i kommunen får tilgang, men her må kommunen selv vurdere behovet.

Søknad om brukertilgang sendes til fmovpost@fylkesmannen.no. Gi en kort beskrivelse av arbeidsoppgaver hvor innsyn er relevant, og spesifiser kommune(r) og arter (enkelte/alle arter) som det ønskes innsyn i. Ta med navn, tittel, telefon, e-post og postadresse til arbeidsplass. Fylkesmannen gjør en konkret vurdering av om det kan gis tilgang, etter gitte retningslinjer for håndtering av sensitive artsdata

Sertifiserte tømmerkjøpere kontakter Miljødirektoratet for å søke om tilgang til sensitive artsdata.

Les mer hos Miljødirektoratet

Les mer om sensitive artsdata, retningslinjer for håndtering av data og muligheter for innsyn på [nettsidene til Miljødirektoratet](#).

Kontaktpersoner

[Ada Johanne Klaussen](#)

Tlf: [32 26 69 37](tel:32266937)

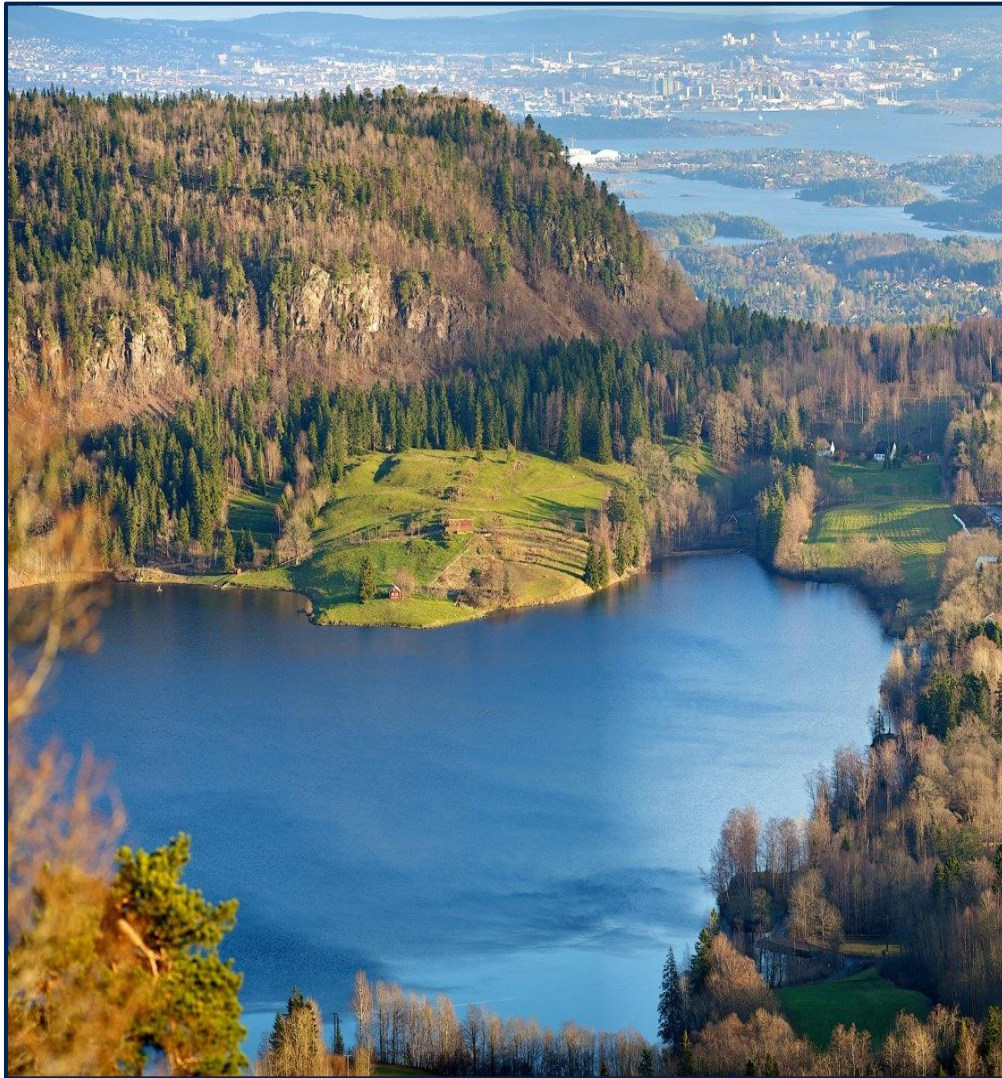

Foto: Eyvind Wang

Portal for økologisk grunnkart

- Samler kartdata om arter, naturtyper, landskapstyper og miljøvariabler
- Data fra ulike fagmiljøer og sektormyndigheter
- Viktig kunnskapsgrunnlag i forvaltningen

Direktoratsgruppe for økologisk grunnkart

- Miljødirektoratet (leder)
  - Fiskeridirektoratet
  - Forsvarsbygg
  - Jernbanedirektoratet
  - Kartverket
  - Kystverket
  - Riksantikvaren
  - Landbruksdirektoratet
  - Norges Geologiske Undersøkelse
  - Norges vassdrags- og energidirektorat
  - Statens vegvesen
  - Norsk Polarinstitut
  - Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
- [Spørsmål eller tilbakemeldinger?
okologiskgrunnkart@miljodir.no](mailto:okologiskgrunnkart@miljodir.no)

Foto: Øystein Røsok

Hvordan bruke kunnskap om naturmangfold?

Foto: Rune Løyning

Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet - miljøforvaltningens innsigelsespraksis

Rundskriv T-2/16 (rev. okt. 2019)

For å bidra til en mer enhetlig forvaltningspraksis og gi økt forutsigbarhet for kommunal arealplanlegging, klargjør dette rundskrivet hva som er spørsmål av nasjonal eller vesentlig regional betydning eller som av andre grunner er av vesentlig betydning på klima- og miljøområdet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-og-vesentlige-regionale-interesser-pa-miljoomradet--klargjoring-av-miljoforvaltningens-innsigelsespraksis/id2504971/>

Veileder for kartlegging av naturtyper på land

Veileder

Kartlegging av naturtyper på land

Kvalitetssikrede miljødata om naturtyper skal brukes som grunnlag for beslutninger i arealforvaltning.

Denne veilederen besvarer spørsmål om arbeidet med kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.

Den omfatter bare kartlegging av naturtyper på land, ikke i sjø og vann. Den gjelder heller ikke kartlegging av arter eller kartlegging av natur i verneområder.

Informasjon om annen kartlegging av natur finner du på temasiden for økologisk grunnkart.

- 1) Hva er en naturtype?
- 2) Hvilke naturtyper skal kartlegges?
- 3) Hvorfor skal naturtyper kartlegges?
- 4) Hvordan skal naturtyper kartlegges?
- 5) Hvordan skal naturtypedata brukes i arealforvaltningen?
- 6) Hvilke områder blir kartlagt?

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>

[Forside](#) > [For myndigheter](#) > Arealplanlegging

Arealplanlegging

Konsekvensutredninger for klima og miljø >

Miljøhensyn i arealplanlegging >

Overordnede føringer for arealplanlegging >

Veiledere til plansystemet >

[https://www.miljodirektoratet.no/
myndigheter/arealplanlegging/](https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/)

Miljøhensyn i arealplanlegging

Fisk og vilt

Forurensning

Friluftsliv og grønnstruktur

Klima

Landskap

Naturmangfold

Strandsone

Vannmiljø

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/>

Naturmangfold i arealplanlegging

Se veiledere

- › [Arter i arealplanlegging](#)
- › [Geologisk mangfold i arealplanlegging](#)
- › [Kulturlandskap i arealplanlegging](#)
- › [Naturtyper i arealplanlegging](#)
- › [Sammenhengende naturområder i arealplanlegging](#)
- › [Verneområder i arealplanlegging](#)
- › [Naturmangfold i planprosesser: Veileder til naturmangfoldloven kapittel II om bærekraftig bruk, T-1554](#)

Klima- og miljødepartementet

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/>

Veileder

Naturtyper i arealplanlegging

Kommunene bør sørge for at verdifulle naturtyper ivaretas i arealplanlegginga.

Naturtyper er sentrale for å ivareta arts mangfoldet, variasjonsbredden og de økologiske sammenhengene i norsk natur.

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/naturtyper-i-arealplanlegging/>

Arealplanlegging

Konsekvensutredninger for klima og miljø >

Miljøhensyn i arealplanlegging >

Overordnede føringer for arealplanlegging >

Veiledere til plansystemet >

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>

Krav til prosess og innhold

Ansvar - Krav om konsekvensutredning - Medvirkning -
Utredningskrav

Kunnskapsgrunnet

Innhente kunnskap om klima og miljø - Når er
kunnskapsgrunnet tilstrekkelig - Rapportere nye miljødata

Vurdere miljøkonsekvensene av planen eller tiltaket

Naturmangfold - Forurensning - Kulturmiljø - Friluftsliv -
Landskap - Vannmiljø - Økosystemtjenester - Klimagassutslipp

Finne gode miljøløsninger

Forebygge virkninger - Presentere resultater fra KU - Hvordan
skal beslutningstaker behandle en KU?

Link til veileder Konsekvensutredninger for klima og miljø:

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>

Viktige lenker

- Veileder - Kartlegging av naturtyper på land:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>
- Veileder - Bestille kartlegging av naturtyper på land:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/bestille-kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>
- Naturmangfold i arealplanlegging:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/>
- Veileder - Konsekvensutredninger for klima og miljø:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Rundskriv T-2/16 - Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-og-vesentlige-regionale-interesser-pa-miljoomradet--klargjoring-av-miljoforvaltningens-innsigelsespraksis/id2504971/>